

високому професіональному і в той же час доступному широкому колу читачів рівні.

І хоч результати цього звернення були більш ніж скромні: археографічна комісія одержала відповіді лише від окремих інформаторів /на це були надто серйозні об'єктивні причини/, все ж ідеї В.Гнатюка мали значний вплив на діяльність усіх наступних збирачів та дослідників української топонімії, у тому числі й на М.М.Кордубу, великого трудівника на ниві української назвознавчої науки, якого по праву називаємо одним із засновників національної топоніміки.

СТЕФАНІЯ ПАНЦЬО

/ Тернопільський педінститут

ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЛАСНИХ ОСОБОВИХ ІМЕН У КОЛОМИЙКАХ

/ на матеріалі фольклорних записів В.Гнатюка /

Власні назви, зафіксовані у народних піснях, служать важливим джерелом для вивчення історії мови, культури нашого народу. Відомо, що В.Гнатюк, закликаючи збирати власні найменування, сам долучився до цієї справи. Так, у систематизації та виданні коломинок /Етнографічний збірник. Коломийки. -Т.2, 1906/ В.Гнатюк враховує наукову цінність власних назв у піснях. Саме тому у збірнику погруповано за окремими розділами коломийки, що містять власні найменування - "Географічні назви" та "Хрестні імена". У передньому слові В.Гнатюк обґрунтовує такий підхід до поділу коломинок, наголошуючи на тому, що усі хрестні імена дали "цілу групу, зовсім окрему, замкнену для себе, в якій дуже легко зорієнтуватися при вишукуванні будь-якого імені". Для більшої зручності, вірячи у наукове зацікавлення ономастів, В.Гнатюк укладає коломийки-

ки за наступними підрозділами: 1. "Мужеські імена"; 2. "Жіночі імена"; 3. "Мужеські і жіночі імена в суміш". Таке групування коломийок дозволяє простежити особливості вживання власних особових імен у цьому своєрідному жанрі народної творчості.

1. Асортимент чоловічих та жіночих імен, зафіксованих у коломийках, досить різноманітний - 40 чоловічих і 30 жіночих імен.

2. У коломийках знайшли відображення повні, офіційні форми імен та їх варіанти, напр.: "Ой Іване Подоляне, ти Подолянине,
Та за тобов, Іванино, вся країна гине".

3. Коломийки зберегли фонетичні варіанти /Волекса, Зофійка, Ілена, Митро, Никола/, лексичні /Ян, Яць/ та словотвірні. Серед словотвірних варіантів трапляються імена із згрубіло-зневажливими суфіксами.: -ух- /Андрух/, -ун- /Маруна/, -ох- /Явдоха/.

4. Найбільш повно представлені імена із здрібніло-пестливими суфіксами. З-поміж таких 25 суфіксів зафіксовані найнесподіваніші, напр.: -атк- /Іванятко/, -ульк- /Марулька/, -ян- /Катяня/.

5. У коломийках знаходимо розгалужену варіантність імен, які поєднуються в цілі гнізда емоційних найменувань. Вони відображають живе народне мовлення, напр.: Михайло, Михайлуньо, Михаленько, Михань, Миханько, Михась, Михасик, Михасочко, Михасунь, Михасько.

6. У коломийках засвідчена особливість пісенного фольклору - вживання при антропонімах виразних епітетів з різним оціночним забарвленням: хороший, добрий, солодкий, облесний, пишний, череватий, шмаркатий парубок /"Горіхове повересло, а бобове биле, Кажут люди, що я люблю пишного Василе"/, ласкава, щира, ладна, гідна дівчина /"Як же Сеньку не любити, коли Сенька гідна"/.

7. Такі епітети набирають розгорнутих форм і відображають часто критерій вибору коханого, напр.: "Ой Дмитрочку та Дмитрочку, хороший станочку", "Ой Іване, Іваночку, житний колосочку", "Ой Василь, Василюку, ти пахуце зіле".

8. У коломийках іноді і підкреслюється роль імені, його милозвучність, напр.: "Ой Івасю, Івасику, ім"я твоє любе"

9. Побудова деяких коломийок базується на грі імен, що складає ніби цілий словничок імен, напр.:

"Ти, Іванку, прийди зранку, Васильку в полудне,
А ти, Ільку, зажди хвильку, якось того буде".

10. Власні особові імена використовуються і як засіб римування, при цьому вони зберігають говіркові особливості певного регіону, напр.:

"Ой ходило Іванєтко понад беріжєтко,
Тай носило горілоньки повне баклажєтко".

Отже, у зібраних і систематизованих В.Гнатюком коломийках збережена поезія окремих сіл, регіонів, зафіксовані різноманітні варіанти власних особових імен. Це дозволяє побачити багатство рідної мови, здатність її через ім"я передати найніжніші, найтонші порухи людської душі.

БОГДАНА БІРЧАК

Тернопільський педінститут

ВЛАСНІ ОСОБОВІ НАЗВИ В НАРОДНИХ ОПОВІДАННЯХ, ЗАПИСАНИХ ВОЛОДЬМИРОМ ГНАТЮКОМ

У народних оповіданнях про опришків, записаних В.Гнатюком, крім різнобарвного фольклорного лексичного матеріалу, представлений цінний, як для етнографа, історика, так і для лінгвіста, антропонімічний матеріал: власні особові назви ватажків опришків, їх побратимів та жителів гірських сіл.

Власні особові назви в легендах про опришків відображають неофіційну систему найменування особи на Гуцульщині на початку